

FACTORS QUE INFLUEIXEN EN LA DURADA DE LA INCAPACITAT TEMPORAL PER CONTINGÈNCIA COMUNA

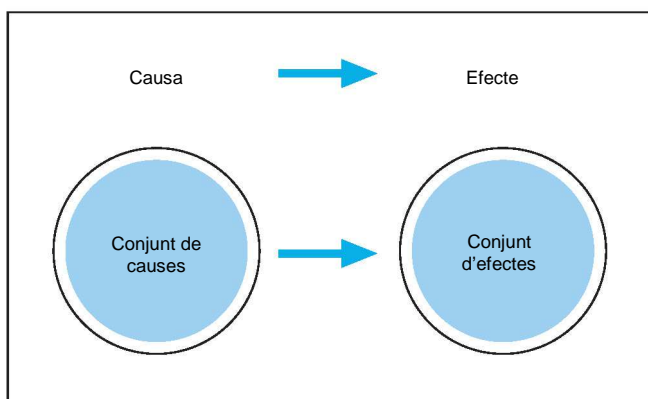
MANEL PLANA ALMUNI, MAITE SAMPERE VALERO,
FRANK ESTEVANELL ABREU I JUAN CARLOS LÓPEZ LÓPEZ
MC MUTUAL

DES D'UN PUNT DE VISTA LEGAL, LA INCAPACITAT TEMPORAL (IT) ÉS LA SITUACIÓ DEL TREBALLADOR QUE, A CAUSA D'UNA MALALTIA O UN ACCIDENT, ESTÀ INCAPACITAT TEMPORALMENT PER FER LA SEVA FEINA I REP ASSISTÈNCIA SANITÀRIA. QUAN LA CAUSA DE LA INCAPACITAT ÉS UNA MALALTIA COMUNA O UN ACCIDENT NO LABORAL, PARLEM D'INCAPACITAT TEMPORAL PER CONTINGÈNCIA COMUNA (IT PER CC).

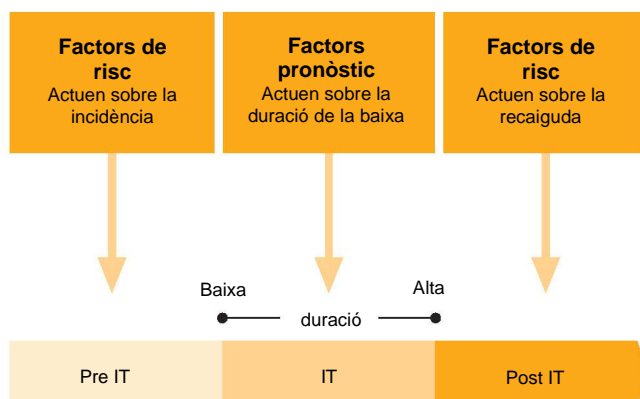
L'IT és un fenomen complex en què intervenen moltes causes. En els processos justificats, el problema de salut és la principal causa que explica l'aparició d'un nou episodi (incidència) i la seva durada (prevalença), però hi ha altres factors que intervenen en el procés. Així mateix, s'assumeix que hi ha un percentatge de casos d'IT no justificats des del punt de vista mèdic, de causa fraudulenta, que provoquen un ús inadequat de la prestació per IT.

El fenomen de la incapacitat temporal ha estat abordat des dels seus múltiples vessants econòmics, sanitaris i sociològics, i en els darrers trenta anys s'han fet molts estudis i publicacions. No obstant això, i centrant-nos en els aspectes sanitaris, s'observa que la major part de les investigacions han estudiat la incidència, buscant els factors relacionats amb l'aparició de nous casos, mentre que les investigacions sobre els factors que intervenen en la durada del procés són molt més escasses. En certa mesura, això no deixa de ser una paradoxa si tenim en compte que la major part dels dies de baixa no els causen els processos de curta durada, sinó els de llarga i molt llarga durada, de més de noranta dies, malgrat que només constitueixen una petita fracció del total. Per aquest motiu, actualment estan augmentant les publicacions que aborden aquest vessant del problema.

ENFOCAMENT MULTICAUSAL DE LA INCAPACITAT TEMPORAL

ESQUEMA D'HISTÒRIA NATURAL DE LA INCAPACITAT TEMPORAL

A l'hora de sistematitzar els factors relacionats amb la durada dels processos d'IT, es podrien diferenciar diversos conjunts de determinants:

- **Personals:** Hi ha factors biològics relacionats amb cadascú, com ara l'edat, els antecedents mèdics i el gènere, i també factors de caràcter socioeconòmic, com ara el nivell d'estudis i la situació familiar.
- **De la malaltia:** Naturalesa del procés patològic que origina la incapacitat.
- **Laborals:** Condicions del lloc de treball. Càrrega física i mental.
- **Del context:** Sistema de protecció social, sistema sanitari i situació del mercat laboral.

Alguns dels factors intervenen alhora sobre la incidència i la durada, i també poden tenir efectes oposats. Per exemple, la incidència és més freqüent en les persones joves, i manté una relació inversa amb l'edat; a mesura que augmenta, disminueix la freqüència d'aparició de casos nous d'IT. No obstant això, els dies de durada dels processos s'incrementen amb l'edat, possiblement a causa del pitjor estat de salut o la presència de malalties cròniques en les persones més grans.

Els factors que intervenen en la reincorporació a la feina després d'un episodi d'incapacitat temporal responen a les característiques de l'episodi que motiva la incapacitat (diagnòstic), a determinants personals i a factors relacionats amb l'empresa, com ara les condicions de treball i altres aspectes laborals.

Així mateix, factors externs a l'empresa i els seus treballadors, com ara l'economia local, el mercat laboral i el sistema de protecció social i sanitari, sembla que també expliquen, en part, la durada dels episodis d'IT

L'edat avançada, el diagnòstic de malaltia musculoesquelètica o trastorn mental, l'ingrés hospitalari, els antecedents de malalties cròniques, la percepció del treballador sobre la seva capacitat per treballar i la seva expectativa de reincorporació a la feina són alguns dels factors més relacionats amb els increments en la durada dels processos d'IT. Ser dona s'ha associat reiteradament amb una major dificultat per tornar a la feina, tot i que hi ha controvèrsia en els casos en què el diagnòstic és el mateix. Per tant, de moment no podem establir conclusions clares sobre la relació entre el gènere i la durada.

Les condicions de treball, que tenen un paper rellevant en la generació de malalties professionals i en els accidents laborals, sembla que també influeixen en la dificultat per tornar a la feina després d'un episodi d'IT per contingència comuna. La càrrega física, l'alta demanda i les exigències de la feina, el poc control sobre el ritme i el baix poder de decisió i la mala relació amb els companys i superiors immediats són factors laborals amb impacte en la durada, encara que la causa de la contingència no sigui laboral. Les condicions del lloc de treball que ocupava el treballador abans d'iniciar l'episodi d'IT influeixen en la facilitat o dificultat per reincorporar-se al món laboral.

Els treballs que exigeixen més, ja sigui físicament o mental, són els que dificulten més la reincorporació. Un estudi danès fet a 481 treballadors amb episodis d'IT de més de deu setmanes de durada va detectar que aquests treballadors diuen que el seu lloc de treball exigeix càrrega física dues vegades més sovint que els que no tenen processos de llarga durada.

D'altra banda, la baixa taxa d'atur en el mercat laboral també pot explicar, en part, la durada dels episodis d'IT. En aquest sentit, un estudi a Noruega assenyala que l'augment de la desocupació s'associa a una caiguda en l'absència a la feina per malaltia i als dies de durada dels processos. L'alta prestació econòmica durant la baixa, les llistes d'espera en el sistema sanitari per fer proves complementàries i intervencions quirúrgiques i l'atenció especialitzada són factors socials i sanitaris que també intervenen en la durada dels processos i retarden el retorn a la feina.

L'estudi dels factors que intervenen tant en l'aparició dels casos de baixa com en la seva durada és complex, perquè són fenòmens que responen a moltes causes. Els factors que s'han esmentat al llarg d'aquest article no actuen de manera independent, o almenys és difícil considerar el seu efecte per separat. Hi ha una espessa xarxa de relacions entre les variables que dificulta l'aproximació científica al problema. A això se suma la naturalesa dinàmica de l'entorn social i laboral, que, com ja s'ha esmentat, és un factor clau a l'hora d'interpretar el fenomen de la incapacitat temporal.

FACTORS QUE INTERVENEN EN LA INCIDÈNCIA I DURACIÓ MITJANA DELS PROCESSOS D'IT

